

Φιλοπεριβαλλοντική συμπεριφορά και εμπόδια στην οικοδόμησή της (Βασιλική Λάττα, Παιδαγωγός)

/ [Πεμπτουσία](#)

[Προηγούμενη δημοσίευση: <http://bit.ly/2fKAILj>]

Αυτό το πρόγραμμα περιβαλλοντικής εκπαίδευσης δείχνει, ότι αυτό το θεωρητικό πλαίσιο είναι πολύ στενό και δεν συμβαδίζει τόσο με την πολυπλοκότητα των σύγχρονων περιβαλλοντικών προβλημάτων όσο και με την εκπαιδευτική παράδοση που βασίζεται στη δράση και τη δημοκρατία, ο στόχος της οποίας είναι να εκπαιδεύσει τους μαθητές με σκοπό να γίνουν κριτικοί και ενεργοί πολίτες. Με βάση τόσο τα παραπάνω όσο και άλλα παραδείγματα, αυτό που χρειάζεται είναι ένα πιο ανοιχτό σχέδιο δράσης, το οποίο θα καλύπτει περισσότερα απ' ό,τι το σχέδιο της φιλοπεριβαλλοντικής συμπεριφοράς, όπως ορίζεται από τους Kollmuss και Agyeman (Jensen, 2002).

Σύμφωνα με τον Takács-Sánta (2007), η μέριμνα για το περιβάλλον θεωρείται περιβαλλοντική στάση κι έχει γνωστικές, συναισθηματικές και βουλητικές διαστάσεις. Οι τελευταίες αφορούν σε προδιαθέσεις στη συμπεριφορά, ενώ κάποιοι συμπεριλαμβάνουν τη συμπεριφορά αυτή καθ' αυτή στην έννοια της περιβαλλοντικής μέριμνας. Οι γνωστικές στάσεις στηρίζονται σε πεποιθήσεις και πρότυπα. Είναι λογικό να θεωρούμε, ότι υπάρχει μια θετική συσχέτιση μεταξύ γνωστικών και συναισθηματικών στάσεων. Για παράδειγμα, εάν κάποιος γνωρίζει, ότι η εναπόθεση οξέως καταστρέφει τα δάση, το πιο πιθανό είναι να μεριμνήσει και να μην προβεί σε μια τέτοια ενέργεια. Ωστόσο, υπάρχει και το ενδεχόμενο, μολονότι κάποιος γνωρίζει, ότι αυτό θα αποτελέσει πρόβλημα για άλλους ανθρώπους, ο ίδιος να μην ενδιαφέρεται για τη μοίρα των δασών. Σύμφωνα με τον Sjoberg (1998) μπορεί να παρατηρηθεί μικρή συσχέτιση μεταξύ του αντιληπτού επιπέδου ρίσκου (γνωστική στάση) και του επιπέδου ανησυχίας (συναισθηματική στάση). Αυτό σημαίνει, ότι πολλές φορές, παρόλο που αναγνωρίζουμε, ότι κάτι συνιστά πρόβλημα, δεν ανησυχούμε ούτε ενδιαφερόμαστε γι' αυτό. Για να γίνει κάτι τέτοιο, απαιτείται συναισθηματική αφύπνιση.

Μια θετική συσχέτιση μπορεί να θεωρηθεί, ότι υπάρχει μεταξύ συναισθηματικών και βουλητικών στάσεων, η οποία τις περισσότερες φορές είναι ισχυρότερη από αυτήν μεταξύ συναισθηματικών και γνωστικών στάσεων. Ωστόσο, οι λόγοι που οδηγούν σε φιλοπεριβαλλοντική συμπεριφορά, καθώς και η προδιάθεση για κάτι τέτοιο, δύνανται μερικές φορές να είναι ανεξάρτητοι από το ενδιαφέρον για το

περιβάλλον. Η περιβαλλοντική ανησυχία/ μέριμνα συνιστά μόνο ένα υποσύνολο των περιβαλλοντικών στάσεων. Σύμφωνα με τον Takács-Sánta (2007) η περιβαλλοντική ανησυχία είναι:

- Συναισθηματικές στάσεις, που αναφέρονται στη σοβαρότητα και σημαντικότητα των περιβαλλοντικών προβλημάτων.
- Θετικές συναισθηματικές στάσεις, που αναφέρονται σε εκείνους, που επηρεάζονται από τα περιβαλλοντικά προβλήματα.
- Αρνητικές συναισθηματικές στάσεις, που αναφέρονται α) στα άτομα, ομάδες ανθρώπων και οργανώσεις, που προκαλούν περιβαλλοντικά προβλήματα, β) στις δράσεις τους, γ) στις καταστάσεις, που προκαλούνται από αυτούς.

Ειδικότερα, αναφέρονται σε:

1. Ανησυχία, φόβο, θλίψη για τα περιβαλλοντικά προβλήματα.
2. Οίκτο και συμπόνια για εκείνους, που επηρεάζονται από τα περιβαλλοντικά προβλήματα.
3. Περιφρόνηση, ενοχή, θυμό, οργή για εκείνους, που προκαλούν περιβαλλοντικά προβλήματα.

Όπως υποστηρίζει ο Takács-Sánta (2007), η περιβαλλοντική ανησυχία διακρίνεται σε εγωιστική, κοινωνική-αλτρουϊστική και βιοσφαιρική. Ένα άτομο μπορεί να ανησυχεί για τη μοίρα τη δική του, τη μοίρα άλλων ανθρώπων ή άλλων ζωντανών οργανισμών. Αυτή η διαφοροποίηση είναι χρήσιμη, διότι ορισμένοι παράγοντες δεν αποδυναμώνουν κάθε πτυχή της περιβαλλοντικής ανησυχίας αλλά μόνο έναν ή δύο από τους παραπάνω τρεις τύπους. Αυτοί οι τρεις τύποι δεν αλληλοαποκλείονται και οι περισσότεροι άνθρωποι τείνουν να έχουν όλους τους τύπους. Την ίδια στιγμή, η αναλογία τους σε κάθε άνθρωπο μπορεί να καταδείξει σημαντικές διαφορές από άτομο σε άτομο.

Οι παράγοντες, που δυσχεραίνουν την αντίληψη των περιβαλλοντικών προβλημάτων και την ευαισθητοποίηση των ατόμων απέναντι σε αυτά και ταυτόχρονα παρακωλύουν την οικοδόμηση φιλοπεριβαλλοντικών συμπεριφορών, αλληλοσυνδέονται και διακρίνονται κατά τον Takács-Sánta (2007) σε ψυχολογικούς και κοινωνικο-πολιτισμικούς. Ιδιαίτερη μνεία γίνεται βέβαια σε ατομικό επίπεδο, ωστόσο δεν πρέπει να παραβλέπεται το γεγονός, πως τα άτομα διαμορφώνονται μέσα σε ένα κοινωνικοπολιτισμικό πλαίσιο.

Κάποιοι παράγοντες αναφέρονται σε ανθρώπους παγκοσμίως, ενώ άλλοι είναι πολιτισμικά εξαρτώμενοι. Οι τελευταίοι παράγοντες αναφέρονται στο Δυτικό Πολιτισμό αλλά αυτό φυσικά δεν αποκλείει, ότι τουλάχιστον κάποιοι από αυτούς ισχύουν και σε άλλους πολιτισμούς. Ο κύριος λόγος, που γίνεται εστίαση στο

Δυτικό Πολιτισμό είναι, επειδή οι περισσότερες έρευνες αναφορικά με τους παράγοντες έχουν γίνει σε χώρες, που ανήκουν στη δυτική κουλτούρα. Οι άνθρωποι στις χώρες αυτές ασκούν μεγαλύτερη επίδραση στο περιβάλλον, συνεπώς είναι περισσότερο αναγκαία εκεί η περιβαλλοντική μέριμνα. Ακόμη, ο δυτικός πολιτισμός είναι αυτός, που εξαπλώνεται σε όλο τον κόσμο, οπότε είναι λογικό οι έρευνες να εστιάζουν σε αυτόν.

Ο πραγματικός στόχος των σημερινών κοινωνιών είναι η αύξηση των φιλοπεριβαλλοντικών συμπεριφορών και κατά συνέπεια η μείωση των περιβαλλοντικών επιπτώσεων. Η αύξηση της περιβαλλοντικής ευαισθητοποίησης είναι το μέσο για την επίτευξη αυτού του στόχου, ωστόσο πρέπει να συνδυάζεται με αλλαγές στη συμπεριφορά. Οι σύγχρονες κοινωνίες χρήζουν ιδιαίτερης προσοχής, μιας και χαρακτηρίζονται από υπερπληθυσμό, υψηλά οικονομικά έξοδα και κατανάλωση, σύνθετη τεχνολογία και μεγάλη κατανάλωση ενέργειας. Είναι επιτακτικός ο περιορισμός των παραπάνω, προκειμένου να μειωθεί η αρνητική επίδραση στο περιβάλλον κάτι που θα αποτελέσει έρεισμα για την οικοδόμηση φιλοπεριβαλλοντικών συμπεριφορών (Takács-Sánta, 2007).

Σε αυτήν την προσπάθεια αφύπνισης της περιβαλλοντικής συνείδησης των ανθρώπων και στην οικοδόμηση φιλοπεριβαλλοντικών συμπεριφορών υπάρχουν, όπως προαναφέρθηκε, κάποιοι παράγοντες, που συνιστούν τροχοπέδη και την παρακωλύουν. Στο πλαίσιο της γενικής κατηγοριοποίησης των παραγόντων και σύμφωνα με τον Takács-Sánta (2007) οι παράγοντες αυτοί διακρίνονται σε δύο κατηγορίες. Στην πρώτη κατηγορία εντάσσονται αυτοί, οι οποίοι σχετίζονται με την απόκτηση πληροφοριών αναφορικά με τα περιβαλλοντικά προβλήματα και η οποία κατηγορία μπορεί να χωριστεί σε δύο υποκατηγορίες. Οι παράγοντες της πρώτης υποκατηγορίας σχετίζονται με την άμεση, αισθητηριακή απόκτηση των πληροφοριών, ενώ αυτοί της δεύτερης υποκατηγορίας συνδέονται με την έμμεση απόκτηση πληροφοριών.

(συνεχίζεται)